

DSP

Effecten van de cultuurcoach

Theater Rotterdam

Ronald Nijboer

Contactgegevens

November 2019.

Ronald Nijboer

rnijboer@dsp-groep.nl

06-12290379

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Methode	5
3	Te verwachten effecten	7
4	Resultaten per school	10
4.1	Resultaten Mavo Centraal	10
4.2	Resultaten Wolfert College ISK	13
4.3	Resultaten Grafisch Lyceum	15
5	Conclusies	18
	Bijlage 1 – Factsheet overall	21
	Bijlage 2 – Factsheet Mavo Centraal	22
	Bijlage 3 – Factsheet Wolfert College ISK	23
	Bijlage 4 – Factsheet Grafisch Lyceum	24
	Bijlage 5 – Onderzoeksmethodiek	25

1 Inleiding

Wekelijks komen vele Rotterdamse kinderen in aanraking met een professionele theaterdocent/maker van Theater Rotterdam: de cultuurcoach. Sinds 2008 biedt de gemeente Rotterdam via een landelijke impuls de mogelijkheid om cultuurcoaches in te zetten die vanuit een culturele instelling werken op een school. Theater Rotterdam zet sinds het begin van de regeling cultuurcoaches in op verschillende scholen.

Theater Rotterdam heeft DSP-groep gevraagd om de effecten van de cultuurcoaches op de leerlingen inzichtelijk te maken: In hoeverre motiveert, inspireert en activeert de cultuurcoach en wat is de invloed van het project op de cultuurbeleving en persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen? Daarnaast wordt gekeken naar de effecten op de school en op Theater Rotterdam zelf: wat doet de samenwerking met de positie van cultuur in het onderwijs en in hoeverre versterken de cultuurcoaches de binding van Theater Rotterdam met de stad?

Project rondom voorstelling Wunderbaum

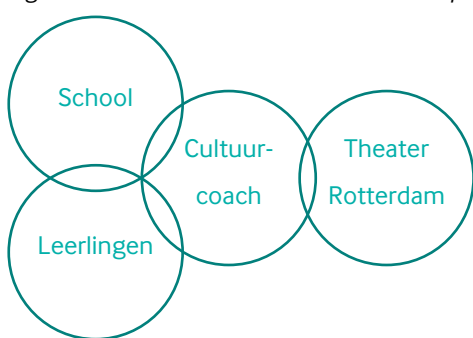
Voor dit onderzoek ligt de focus op een gezamenlijk project van drie cultuurcoaches op drie scholen, gedurende de periode september-november 2019. Alle drie de scholen – Mavo Centraal, Wolfert College ISK (Internationale Schakelklas voor nieuwkomers die de Nederlandse taal nog niet voldoende beheersen) en het Grafisch Lyceum – bezochten de voorstelling 'Wat heb ik nou aan mijn fiets hangen?' van theatercollectief Wunderbaum. De deelnemende klassen van Mavo Centraal en Wolfert ISK ontwikkelden daarna onder leiding van de cultuurcoach een eigen voorstelling gedurende 8 lessen (waaronder een generale repetitie en de uiteindelijke voorstelling). De leerlingen van het Grafisch Lyceum ontwikkelden een licht- en geluidontwerp voor de uiteindelijke voorstellingen op basis van de generale repetitie die ze bijwoonden.

2 Methode

Dit onderzoek heeft tot doel: inzicht krijgen in de effecten van de cultuurcoaches van Theater Rotterdam. Daarbij wordt gekeken naar de effecten op zowel de leerlingen, de school als Theater Rotterdam zelf, waarbij de hoofdmoot ligt op de effecten op de leerlingen.

Om die verschillende effecten in beeld te krijgen is het van belang om de verschillende actoren in dit project allemaal aan bod te laten komen. De cultuurcoach is daarbij de verbindende factor tussen de culturele instelling en het onderwijs. In dit hoofdstuk wordt de methode van het onderzoek toegelicht.

Figuur 1. De verschillende actoren binnen dit project

Cultuurcoach

In individuele sessies werden de projecten, de werkwijze en de verwachtingen doorgenomen met de drie deelnemende cultuurcoaches. Gekeken werd naar de inzet van alle betrokken mensen en middelen, de activiteiten gedurende het project, het resultaat en de te verwachten effecten. Vervolgens bepaalden wij samen met de cultuurcoaches welke effecten ze voornamelijk wilden behalen. De input uit deze sessies stond centraal in de te ontwikkelen methodiek om de leerlingen te ondervragen.

Theater Rotterdam

Met twee personen van de afdeling Educatie van Theater Rotterdam voerden wij een gesprek over hun ervaringen met de cultuurcoach-projecten uit het verleden en de effecten die zij zagen bij leerlingen. De insteek van deze gesprekken lag echter met name op het belang van de cultuurcoaches voor Theater Rotterdam. Wat is de meerwaarde van de inzet van cultuurcoaches voor het theater?

School

Met de cultuurcoördinator van de drie deelnemende scholen werd gesproken over de inzet van de cultuurcoaches. Waarom is ooit gekozen voor de cultuurcoaches? Wat haalt de school eruit? Heeft het ook effecten op andere docenten of op de positie van cultuur in het onderwijs?

Leerlingen

Na afloop van de voorstelling werd het project geëvalueerd met de leerlingen. De cultuurcoach deed dit zelf om de veiligheid en vertrouwelijkheid van de groep te bewaken. De evaluatie werd klassikaal uitgevoerd. Per school werd een onderzoeksmethodiek ontwikkeld die bestond uit drie delen:

1. Open vraag: de cultuurcoach stelde klassikaal de vraag 'Welk gevoel komt er bij je op als je terugdenkt aan het project?'
2. Stellingen: de cultuurcoach verdeelde het lokaal met een denkbeeldige lijn in tweeën en las vervolgens een stelling voor. De leerlingen die het eens waren met de stelling konden aan de ene kant gaan staan, en de leerlingen die het oneens waren aan de andere kant. Iedere cultuurcoach las vijf stellingen voor, op maat aangepast naar de eigen doelstellingen.
3. Schriftelijk. Tot slot kregen de leerlingen een kleine vragenlijst waarop ze onder meer in konden vullen welk moment hen het meest is bijgebleven en wat ze van het eindresultaat vonden.

De onderzoeksmethoden zijn toegevoegd in bijlage 2.

De resultaten zijn gebaseerd op onderzoek onder drie scholen met in totaal 46 leerlingen rond een project van acht weken. We benadrukken daarom dat de resultaten specifiek over deze context gaan en dat we op basis van dit onderzoek geenszins algemene uitspraken willen doen over de cultuurcoach-regeling in zijn geheel. De resultaten zijn een indicatie voor de daadwerkelijke effecten.

3 Te verwachten effecten

De verschillende betrokken partijen hebben alle bepaalde verwachtingen bij de effecten van de inzet van de cultuurcoaches of hebben vanuit hun ervaringen al aangegeven welke effecten zij zelf gezien hebben.

Gemeente Rotterdam

Vanuit de gemeente Rotterdam zijn de volgende verwachtingen opgesteld waar de activiteiten van de cultuurcoach aan zou moeten bijdragen:

- ☉ de activiteiten dragen bij aan kansengelijkheid door brede vorming en de ontwikkeling van talenten van leerlingen op scholen in kwetsbare wijken te stimuleren;
- ☉ de activiteiten versterken het cultuuronderwijs op en rond de school waar de cultuurcoach werkzaam is op basis van aantoonbare lesuren en activiteiten onder leiding van de cultuurcoach;
- ☉ de activiteiten dragen bij aan duurzame verbindingen en samenwerking tussen cultuurinstelling, school en partijen in de wijk;

Theater Rotterdam

Vanuit Theater Rotterdam wordt over het educatiebeleid gesteld:

‘Het educatiebeleid van Theater Rotterdam levert een bijdrage aan het onderwijs door de verbeeldingskracht te trainen, de blik te openen en de kunst van het vragen stellen te oefenen.’

Specifiek over de cultuurcoach stelt Theater Rotterdam dat het iemand is:

‘die jongeren beweegt, inspireert en een brug slaat tussen Theater Rotterdam, de school, de omgeving en de leerlingen. Hen motiveert, inspireert en activeert om zich te verhouden tot elkaar, het theater, de stad, de producties en programmering van Theater Rotterdam en de onderwerpen die daarin worden besproken.’

Theater Rotterdam heeft ervaren wat de inzet van cultuurcoaches voor hun als instelling doet. Dankzij de cultuurcoaches leert de instelling de scholen, wijken en Rotterdamse nieuwkomers beter kennen. Het haalt de verbinding met de stad aan. ‘Cultuurcoaches zorgen ervoor dat we echt weten wat er leeft, omdat het zo’n intensief programma is.’

Juist die intensiteit van het programma is de kracht, volgens vertegenwoordigers van Theater Rotterdam. Ook de kortstondige ontmoetingen met theater zijn van belang. Het is voor een kind heel waardevol om eens in een theater te komen, maar via de cultuurcoaches kun je daadwerkelijk een verbinding maken tussen de school en een culturele instelling.

Over de leerlingen zelf wordt gezegd: ‘Ze krijgen een plek waar ze zich thuis voelen en waar ze hun eigen verhaal kwijt kunnen. Het geeft hun zelfvertrouwen. Ze leren beter presenteren, maar ook hun eigen authenticiteit te bewaren. [...] Groepsdynamiek, verbinding maken met eigen persoonlijke verhalen,

openklappen naar een publiek, en dat kunnen doen vanuit vertrouwen en zelfbewustzijn. Dat heeft zo'n grote waarde, als je die ervaring hebt als mens.'

De leerlingen leren zichzelf beter kennen, ervaren succes en bouwen zelfvertrouwen op. Daarnaast leren ze hoe ze zich verhouden tot anderen, hoe ze moeten samenwerken en hoe ze onderdeel worden van een groep en een groter verhaal.

Scholen

Volgens de cultuurcoördinatoren op de scholen is de cultuurcoach de schakel tussen onderwijs en theater en echt een aanvulling op de reguliere vakken drama of beeldende vorming. Leerlingen gaan daadwerkelijk naar buiten toe; ze bezoeken het theater en kijken achter de coulissen. De projecten bieden, meer dan andere vakken, ruimte voor creatieve vrijheid. Met name voor ISK-leerlingen zijn de projecten een belangrijke kennismaking met theater. Een wens van een van de cultuurcoördinatoren is dat leerlingen ook in hun vrije tijd aan theater gaan doen of naar het theater zullen gaan.

De cultuurcoach krijgt het voor elkaar om leerlingen, meer dan in reguliere lessen, een veilige omgeving te bieden en daarmee uit hun schulp te laten kruipen. Volgens een coördinator plukt de school daar weer de vruchten van, omdat de leerlingen opener zijn en zich makkelijker kunnen uiten.

De coördinatoren zien dat leerlingen successen beleven: 'De trots zie je aan de gezichten. Ze hebben iets bereikt waarvan ze niet dachten dat ze dat konden. Dat wat ze willen vertellen is overgekomen op het publiek.' Sommige leerlingen overwinnen hun angst om voor een groep te staan. Anderen zijn in staat om hun eigen ervaring te koppelen aan een verhaal. Ook het beter leren samenwerken met andere leerlingen, juist ook met die van andere scholen, wordt gezien als belangrijk resultaat.

Voor de leerlingen van het Grafisch Lyceum is het technische gedeelte van belang. Dankzij de cultuurcoach begrijpen zij beter welke invloed licht en geluid hebben op spel, en wat dus ook jouw rol is als technicus. Ook wil de betreffende cultuurcoördinator via de projecten een realistisch beeld schetsen van werken in het theater.

Tot slot heeft de cultuurcoach op het Wolfert College ook een positieve invloed op de andere docenten. Die stimuleren de creatieve vakken en zien in dat ze via deze projecten echt iets extra's kunnen bieden.

Cultuurcoaches

Iedere cultuurcoach van Theater Rotterdam heeft voor het eigen programma uitgangspunten opgesteld. Die uitgangspunten zijn in de individuele sessies aangescherpt en in die sessies werden vijf effecten opgesteld waarvan de cultuurcoach vond dat die het belangrijkste waren om te bereiken. Deze vijf te verwachten effecten kwamen vervolgens ook terug in de onderzoeksmethode in de vorm van stellingen.

De doelen voor de leerlingen per school waren als volgt:

De leerlingen van Mavo Centraal:

- 🕒 denken na over wat ze bezig houdt en hoe ze hun eigen ideeën vorm kunnen geven.
- 🕒 zijn trots op zichzelf.
- 🕒 komen in aanraking met nieuwe kwaliteiten.
- 🕒 kunnen een eigen mening vormen en onderbouwen.
- 🕒 weten waar culturele instellingen zijn en hoe ze zich bewegen in een culturele instelling. Leerlingen krijgen daarmee een bepaald cultureel kapitaal mee dat ze anders niet mee zouden krijgen.

De leerlingen van Wolfert ISK:

- 🕒 voelen zich, meer dan bij andere vakken, onderdeel van een groep.
- 🕒 leren beter emoties te kennen en te uiten.
- 🕒 leren hun stem en lichaam beter kennen en snappen hoe je die in kunt zetten.
- 🕒 leren beter samenwerken.
- 🕒 kunnen iets van zichzelf toevoegen aan het project.

De leerlingen van het Grafisch Lyceum:

- 🕒 leren betekenis geven aan licht.
- 🕒 leren wat de functie van techniek is in theater.
- 🕒 leren wat het is om in een team te werken.
- 🕒 leren hun autonomie te koppelen aan de wensen van een ander.
- 🕒 krijgen een gevoel van waardering voor hun vak/zijn trots op zichzelf.

4 Resultaten per school

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de drie scholen individueel beschreven.

4.1 Resultaten Mavo Centraal

Van Mavo Centraal deden in totaal 7 leerlingen mee aan het project. Alle 7 leerlingen namen eveneens deel aan de evaluatie.

Het project riep uiteenlopende gevoelens bij de leerlingen op, variërend van leuk en vrolijk tot angst en irritatie. De gevoelens die de leerlingen aangaven zijn samengevat in onderstaand figuur.

Figuur 1 Antwoorden op vraag: 'Welk gevoel komt er bij je op als je terugdenkt aan het project?'

Leerlingen beleefden het project dan ook overduidelijk verschillend. Een enkeling was niet zenuwachtig, terwijl anderen dat juist heel sterk voelden: 'Plankenkoorts, je weet niet wat mensen van je gaan denken als ze naar je gaan kijken.' 'We wilden geen fouten maken, het perfect doen'.

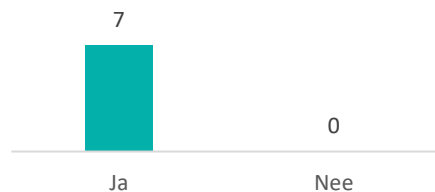
Naast spanning waren er ook andere negatieve emoties zoals boos, irritant, vermoeidheid en druk. Een leerling zei: 'Ik vond het in het begin belachelijk dat ik hier moest zitten, terwijl ik ook andere dingen kon doen. Waarom doe ik hier aan mee? Daarna vond ik het wel heel leuk, het werd concreter. We gingen scènes maken en rollen verdelen.'

Dat positieve gevoel lijkt uiteindelijk te overheersen bij de groep. Als eindcijfer geeft de groep het gehele project gemiddeld een 8,6. Het eindresultaat – de uiteindelijke voorstelling – krijgt gemiddeld een 8,3. Leerlingen werden gevraagd naar welk moment tijdens het project het meest is bijgebleven. Sommige leerlingen noemden hierbij een specifieke scène, 'omdat het zo spannend was, je wist niet wat daar zou gebeuren'. Anderen vermelden juist het moment 'toen het script ontstond'.

Trots

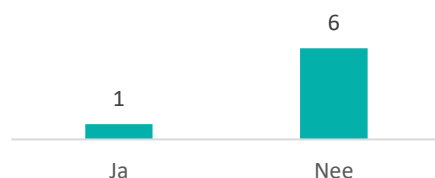
Alle leerlingen gaven aan dat ze trots waren op wat ze voor het project gedaan hadden. Ze waren trots op 'dat we het heel goed samen hebben gedaan', en dat we 'iets heel moois hebben gemaakt'. Twee leerlingen waren trots dat ze geconcentreerd konden spelen: 'Ik ging niet lachen, ik bleef in mijn rol'.

Figuur 2 Resultaten van stelling: 'Ik ben trots op wat ik heb gedaan voor het project.'

De meeste leerlingen waren het niet eens met de stelling dat ze dankzij dit project beter kunnen vertellen wat ze ergens van vinden en waarom. Degene die hier wel ja op antwoordde zei: 'Ik weet nu dat ik kan zeggen wat ik ergens van vind, ik weet dat ik niemand over me heen laat lopen.' Tijdens een improvisatie van een ruzie scène was haar eerste impuls terugvechten of iets terugzeggen. Omdat ze begreep dat dit haar eerste reactie kan zijn, is ze niet meer bang dat ze iemand over zich heen laat lopen. De andere leerlingen gaven ook aan trots te zijn op haar, omdat ze zo'n scène durfde te spelen.

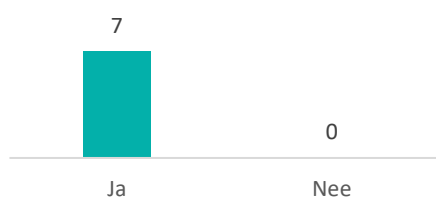
Figuur 3 Resultaten van stelling: 'Ik kan dankzij dit project beter vertellen wat ik ergens van vind en waarom.'

Eigen inbreng

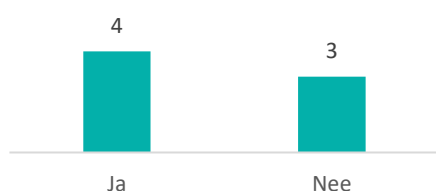
Alle leerlingen hadden het gevoel dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project, variërend van humor, ideeën, hun eigen kleding- of dansstijl, hun karakter uitvergroot in personages en eigen teksten. De leerlingen gaven hierbij ook het belang van de cultuurcoach aan. 'We konden ons eigen verhaal maken. Niet gescript of al van tevoren bedacht. [de cultuurcoach] vond bijna alles goed, waardoor we de *space* hadden om zelf iets te doen. We konden onszelf zijn.' Ook gezamenlijk vonden ze dat ze dat 'het echt van ons was'.

Figuur 4 Resultaten van stelling: 'Ik heb een stukje van mijzelf kunnen toevoegen aan dit project.'

Vier van de zeven leerlingen gaven aan dat ze kwaliteiten ontdekt hadden waarvan ze niet wisten dat ze die hadden. Een enkeling vond al van zichzelf dat hij/zij goed kon dansen en acteren, maar anderen wisten dat nog niet van zichzelf. 'Ik wist niet dat ik me voor zoveel mensen durfde open te stellen en wist niet dat ik best goed was in acteren.'

Figuur 5 Resultaten van stelling: 'Door het project heb ik kwaliteiten van mezelf ontdekt waarvan ik niet wist dat ik die had.'

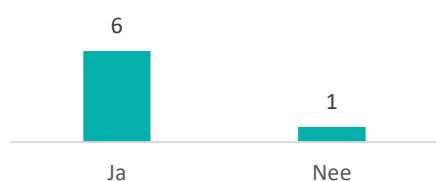

Vergroten cultureel kapitaal

Bijna alle leerlingen vinden dat ze door dit project meer te weten zijn gekomen over theater. Dat ging van technische aspecten als acteren met licht en hoe te repeteren tot betekenis geven aan een theatervoorstelling. De leerlingen snapten beter hoe ze moesten samenwerken met een regisseur of een technicus – en dus ook met leerlingen van een andere school (Grafisch Lyceum). Na het bekijken van de voorstelling van het ISK Wolfert vertelde een leerling: 'Ik heb door hun voorstelling geleerd dat mensen heel snel oordelen over anderen.'

Deze leerlingen hebben in voorgaande jaren ook al met de cultuurcoach gewerkt, dus velen zijn logischerwijs weleens in het theater geweest. Twee van de zeven gaven aan dat ze er door dit project voor het eerst kwamen. Drie leerlingen konden zich voorstellen dat ze ook in hun vrije tijd een theatervoorstelling zouden bezoeken.

Figuur 6 Resultaten van stelling: 'Door dit project ben ik meer te weten gekomen over theater.'

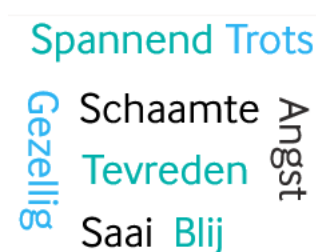
4.2 Resultaten Wolfert College ISK

Van het Wolfert College deden twee klassen mee, bestaande uit negentien en dertien leerlingen. Beide klassen (klas H en klas V) waren derde klas middelbare school.

De leerlingen gaven gemiddeld een 7,8 voor het eindresultaat (klas H: 7,4; klas V: 8,3). Voor het gehele project gaven ze een 8,3 (klas H: 8,1; klas V: 8,6). Acht leerlingen kwamen tijdens dit project voor de eerste keer in het theater. Elf leerlingen gaven aan dat ze in hun vrije tijd ook naar het theater zouden gaan.

De gevoelens die opkwamen bij de leerlingen varieerden van angst en spanning tot trots en tevredenheid, zo is te zien in onderstaande figuur.

Figuur 7 Antwoorden op vraag: 'Welk gevoel komt er bij je op als je terugdenkt aan het project?'

Kritisch en trots

Opvallend is dat de leerlingen met name op de eigen prestaties kritisch reflecteerden. 'Onze voorstelling is wel goed, maar ook een klein beetje imperfect.' 'Alles kon beter, omdat we geen echte professionele acteurs zijn. We zijn nog aan het leren, de beweging en de emotie moeten bij ons beter worden.' 'Er waren veel foutjes in de voorstelling, maar het publiek vond het leuk om naar te kijken.'

Meerdere leerlingen gaven ook aan dat ze graag meer tijd gehad wilden voor het project. Ze hadden nog meer tijd willen hebben om te oefenen, om zo een nog betere voorstelling neer te zetten.

Tegelijkertijd waren leerlingen ook trots op wat ze hadden neergezet, 'omdat het goed ging en de meningen die we ook van het publiek gehoord hebben waren positief en dat het erg leuk was'. 'Ik ben ook trots omdat ik mijn verhaal heb kunnen laten zien aan het publiek.'

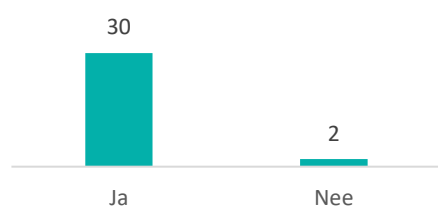
Samenwerking

Tijdens het project voelden vrijwel alle leerlingen zich onderdeel van de groep. Dat zat met name in het zelf bedenken van scènes. 'We maakten allemaal scènes in kleine groepen, daardoor had ik direct contact met mijn klasgenoten en voelde ik me onderdeel van de groep,' zei een leerling. Een ander zei: 'We konden zelf beslissen welke richting we opgingen met onze scène en wat we wilden vertellen.' Met elkaar de ideeën bedenken werd als heel positief ervaren. Het versterkte de onderlinge band, zo zei een leerling: 'er zijn mensen in de klas die hun vriendschappen met deze voorstelling hebben versterkt.'

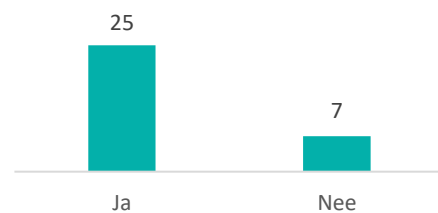
Ook vond de meerderheid van de leerlingen dat ze door het project beter leerden samenwerken. Ze kwamen in contact met mensen waar ze normaal niet zoveel mee om gingen. Een leerling stelde: 'Aan het begin waren we niet echt samen als een groep, na veel oefenen veel meer.'

Enkele leerlingen waren het oneens met deze stelling. Soms omdat ze al vonden dat er heel goed samengewerkt werd. Een ander omdat er vooral in kleine groepjes en minder met de hele klas werd samengewerkt.

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Tijdens het project voelde ik mij, meer dan bij andere vakken, een onderdeel van de groep.'

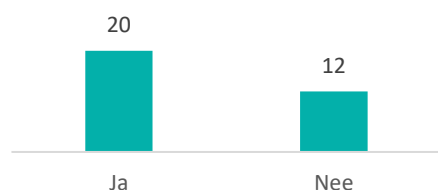
Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Dit project heeft ons als klas/groep beter leren samenwerken.'

Eigen inbreng

Twintig van de 32 leerlingen hadden het gevoel dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project. Ze bedachten zelf welke dans en muziek in de voorstelling gebruikt werd en schreven zelf de scènes. 'Ik ging de dans in de voorstelling zelf bedenken en dat aan de groep leren.'

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Ik heb een stukje van mijzelf kunnen toevoegen aan dit project.'

Wat ook naar voren kwam was dat de leerlingen hun eigen verhalen konden vertellen: 'Het ging over onze ervaring toen we in Nederland kwamen.' 'Ik kon mijn eigen verhaal vertellen en daar een scène over maken.'

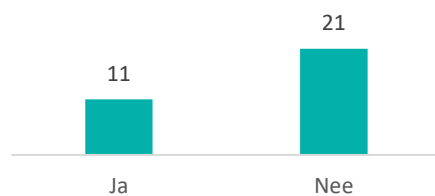
De leerlingen die het niet eens waren met de stelling vonden dat nog niet genoeg door henzelf werd bedacht of dat hun mening niet genoeg gehoord werd. 'Onze mening over wat we wel of niet mooi vonden aan de voorstelling werd niet altijd gehoord of ingezet, zei een leerling'. Een andere leerling zei: 'Ik heb niets zelf bedacht en voelde me daardoor minder onderdeel van de groep.'

Gebruik van lichaam en emoties

De meeste leerlingen vonden niet dat ze hun gevoelens of emoties beter konden uitdrukken door dit project. Een enkeling vertelde dat ze dat in voorgaande projecten al meer hadden gedaan: 'We hebben vorig jaar al veel met emoties gedaan.' Een ander vond dat hij/zij zelf te weinig aan bod kwam: 'Ik had te weinig tekst in de voorstelling. Daardoor kon ik niet echt emoties spelen.'

Maar bij diegenen die het eens waren met de stelling gebeurde er wel degelijk wat. 'Ik durf nu meer'. Ook vertelde iemand: 'Ik schaamde mezelf eerst een beetje voor mijn emoties, nu is dat minder.' De voorstelling was voor sommigen ook herkenbaar in het eigen leven: 'Ik kon emoties laten zien die ik zelf ooit voelde toen ik net in Nederland was.'

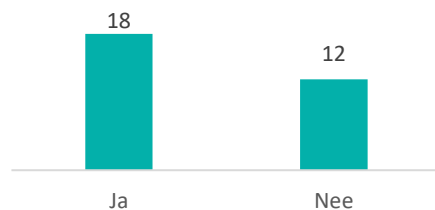
Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Door dit project snap ik beter hoe je gevoelens of emoties kunt uitdrukken op verschillende manieren.'

De leerlingen die niet vonden dat ze bewuster met hun lichaam en stem om konden gaan gaven aan dat ze ook dit al in voorgaande jaren hadden geleerd en niets nieuws hadden geleerd.

Veel leerlingen hadden wel het idee dat ze beter leerden om hun lichaam en stem te gebruiken, bijvoorbeeld 'om verbaasd te klinken met mijn stem', 'om verstaanbaar te zijn voor een groot publiek', 'harder en duidelijker te praten' of juist 'langzamer te praten'.

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Ik ben mij nu bewuster van mijn lichaamstaal en stemgebruik.'

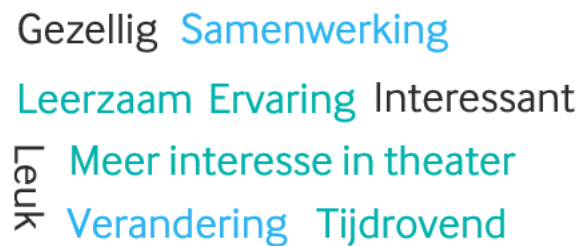
4.3 Resultaten Grafisch Lyceum

Van het Grafisch Lyceum deden 7 leerlingen mee aan het project en ook aan de evaluatie.

De leerlingen gaven gemiddeld een 7,7 voor het eindresultaat. Voor het gehele project gaven ze een 7,8.

De gevoelens die opkwamen bij de leerlingen varieerden van leerzaam en een toenemende interesse in theater tot tijdrovend.

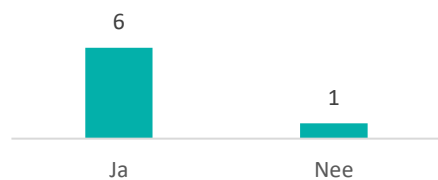
Figuur 7 Antwoorden op vraag: 'Welk gevoel komt er bij je op als je terugdenkt aan het project?'

Trots

Uiteindelijk gaven vrijwel alle leerlingen aan trots te zijn op hun inbreng tijdens dit project. Ondanks dat er sommige kleine dingen onduidelijk waren, waren de leerlingen trots dat op het einde alles mooi samen kwam. Daarbij waren ze positief over de eigen goede voorbereiding en de inzet van alle betrokkenen. 'Er waren meer mogelijkheden, maar te weinig tijd. Maar wat we hebben neergezet ben ik trots op.' 'Op het einde viel alles toch goed samen en ik vind dat we daar trots op mogen zijn.'

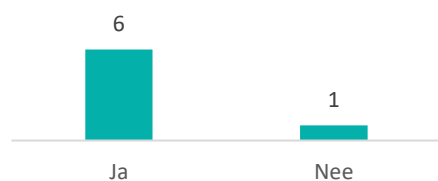
Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Ik ben trots op wat ik heb gedaan voor het project.'

Samenwerking en eigen inbreng

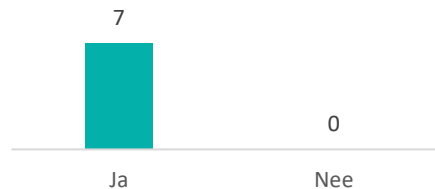
De samenwerking met andere scholen en andere leerlingen werd echt gezien als een verrijking. De leerlingen waren verrast door de inzet en motivatie van andere leerlingen. Ook voelden bijna alle leerlingen zich onderdeel van een team. Met name in de kleine deelgroepjes van 2 of 3 personen voelden ze zich verbonden.

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Ik heb me in dit project onderdeel gevoeld van een team.'

Iedereen vond dat ze iets van zichzelf konden toevoegen. Er was veel ruimte voor eigen input. 'Het moment dat de kinderen de generale repetitie in het licht gingen doen, dat voelde voor mij heel echt.' Wel gaven de leerlingen aan dat ze zelfs juist wat meer feedback op hun plannen wilden hebben.

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Ik heb een stukje van mijzelf kunnen toevoegen aan dit project, zonder het groepsresultaat uit het oog te verliezen.'

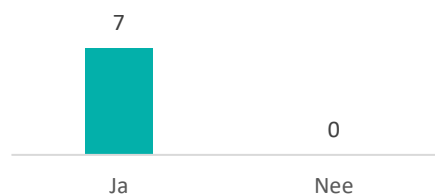

Functie van techniek in theater

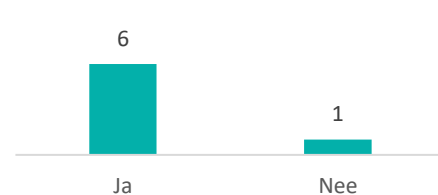
Alle leerlingen kregen dankzij het project ook een beter begrip van wat licht kan toevoegen aan een voorstelling en welke functie techniek heeft in het theater. 'Het was heel leuk om in een echt theater te werken. Veel meer mogelijkheden.' Ze leerden werken in een echte theaterzaal met lichtbruggen en met een andere lichttafel dan op school. Een andere leerling zei: 'omdat het een heel leuk project was en ik meer over de theater techniek te weten ben gekomen.'

Dat zorgde ervoor dat ze uiteindelijk ook hun invloed zagen op het resultaat: 'de spelers en het licht samen waren super. Ze stonden goed in de spots en wisten wat ze deden.' Een leerling vond een specifieke scène eruit springen, omdat 'de scène het meeste emotie gaf en dat de lampen goed werkten tijdens het binnenvallen van de man'.

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Ik snap beter wat licht kan toevoegen aan een voorstelling.'

Figuur 8 Resultaten van stelling: 'Door dit project snap ik welke functie techniek heeft in het theater.'

Veel leerlingen ervoeren de duur van het project als te kort. Het opbouwen en inhangen van de lichtplannen was tijdrovender dan ze van tevoren hadden gedacht. Zoiets hadden ze nog niet eerder meegemaakt. 'Als er meer tijd was, konden we veel meer doen met licht.' Sommige leerlingen vonden dit dan ook minder positief. Tegelijkertijd gaven andere leerlingen juist aan dat ze door dit project veel meer interesse kregen in theater. Uiteindelijk zeiden zes van de zeven leerlingen dat ze zich goed konden voorstellen dat ze ook in hun vrije tijd naar het theater zouden gaan. Het project heeft al met al absoluut bijgedragen aan een beter begrip van werken in het theater.

5 Conclusies

In totaal werden 46 leerlingen ondervraagd in dit onderzoek. Elf leerlingen (acht van het Wolfert College ISK) kwamen dankzij dit project voor het eerst in een theater. Twintig leerlingen kunnen zich voorstellen ook in hun vrije tijd een theatervoorstelling te bezoeken.

De leerlingen gaven gemiddeld een 7,9 voor het eindresultaat en een 8,2 voor het project zelf.

In onderstaande figuur zijn de antwoorden opgenomen op de vraag welke gevoelens opkwamen bij de leerlingen terugdenkend aan het project.

Figuur 7 Antwoorden op vraag: 'Welk gevoel komt er bij je op als je terugdenkt aan het project?'

Als we de resultaten van de leerlingen vertalen naar de verwachte en al eerder ervaren effecten van de gemeente Rotterdam, Theater Rotterdam en de deelnemende scholen valt een aantal dingen op.

Trots

Het ervaren van een succesmoment is volgens zowel cultuurcoördinatoren als Theater Rotterdam een belangrijk aspect van de inzet van cultuurcoach. Een cultuurcoördinator zegt: 'De trots zie je aan de gezichten. Ze hebben iets bereikt waarvan ze niet dachten dat ze dat konden.' Dat is in dit project overduidelijk het geval geweest. In alle projecten waren de meeste of zelfs alle leerlingen van de klas trots op wat ze gedaan hadden tijdens het project. Ze waren trots op 'dat we het heel goed samen hebben gedaan', en dat we 'iets heel moois hebben gemaakt.' Ook gaven meerdere leerlingen aan dat ze in aanraking waren gekomen met kwaliteiten die ze nog niet van zichzelf kenden. Het raakt dan ook aan de doelen van Theater Rotterdam om succes te ervaren en zelfvertrouwen op te bouwen. Daarnaast raakt het aan de ontwikkeling van talent, en vanwege de deelnemende leerlingen, ook aan de bijdrage aan kansengelijkheid, eisen vanuit de gemeente Rotterdam.

Samenwerking

Zowel de scholen als Theater Rotterdam hadden verwachtingen over het verbeteren van de samenwerking van leerlingen en hoe ze in het project onderdeel zouden worden van een groep en een groter verhaal. Veel leerlingen gaven aan dat het project bijdroeg aan het beter leren samenwerken als groep of klas. Ook voelden veel leerlingen zich onderdeel van de groep, meer dan bij andere vakken. De samenwerking met leerlingen van andere scholen werd specifiek uitgelicht als iets bijzonders.

Autonomie en eigen inbreng

Theater Rotterdam schetste vooraf dat leerlingen via theater hun eigen verhalen kunnen vertellen in een dramatische vorm. Hun verhaal wordt theater. Daarbij is het belangrijk dat de leerlingen hun authenticiteit of eigenheid kunnen bewaren. De meeste leerlingen hadden tijdens het project sterk het gevoel dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project. De leerlingen van Wolfert ISK zeiden bijvoorbeeld: 'Het ging over onze ervaring toen we in Nederland kwamen' en 'ik kon mijn eigen verhaal vertellen en daar een scène over maken'. Voor de leerlingen van het Grafisch Lyceum was het belangrijk dat ze hun autonomie konden koppelen aan de wensen van een ander. Iedereen was het ermee eens dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project, zonder het groepsresultaat uit het oog te verliezen.

Beter omgaan met eigen lichaam en emoties

Vanuit Theater Rotterdam was de verwachting dat leerlingen onder meer zichzelf beter leren presenteren dankzij dit project. Slechts een klein deel van de leerlingen had het gevoel dat ze hun emoties beter konden uitdrukken dankzij dit project. Bij diegenen waar dit wel gebeurde leek dit wel direct veel impact te hebben: 'Ik schaamde mezelf eerst een beetje voor mijn emoties, nu is dat minder,' zei een leerling. Een ander zei: 'Ik kon emoties laten zien die ik zelf ooit voelde toen ik net in Nederland was.' Een kleine meerderheid van de leerlingen vond dat ze nu bewuster hun lichaamstaal en stem gebruikten.

Beter begrip van theater

Het daadwerkelijk in aanraking komen met theater is ook een belangrijk doel voor de cultuurcoaches, Theater Rotterdam en de scholen. Voor de meeste leerlingen was het niet de eerste keer in het theater, maar ze zijn wel degelijk meer te weten gekomen over theater. Ze kunnen beter betekenis geven aan een voorstelling, een eigen interpretatie geven en reflecteren op bijvoorbeeld een eigen situatie. Ook leerden leerlingen over de technische aspecten van het theater en wat voor betekenis licht en geluid kunnen hebben op een verhaal.

Verbinding met de stad

Voor Theater Rotterdam is de cultuurcoach van belang, omdat het dankzij de cultuurcoaches de scholen, de wijken en Rotterdamse nieuwkomers beter leert kennen en de verbinding met de stad aanhaalt. Leerlingen zijn daadwerkelijk aanwezig in het theater en werken samen met de medewerkers van de instelling. Omdat

de leerlingen onderdeel worden van het theater, hoe kortstondig ook, zijn ze een inspiratiebron voor andere makers.

Openheid leerlingen

Vanuit de scholen wordt gesteld dat de cultuurcoach een positieve invloed heeft op de andere docenten. De intensieve opzet van de regeling zorgt ervoor dat de docenten de cultuurcoach als gelijke zien, die iets waardevols komen brengen, namelijk creatieve manieren van lesgeven en ontwikkelingen van buiten de school. Zo vormen de coaches een inspiratiebron voor sommige andere docenten. Ook krijgt de cultuurcoach het voor elkaar om leerlingen, meer dan in reguliere lessen, een veilige omgeving te bieden en daarmee uit hun schulp te laten kruipen. Volgens een coördinator plukt de school daar weer de vruchten van, omdat de leerlingen opener zijn en zich makkelijker kunnen uiten.

Tot slot

Al met al zijn alle betrokkenen in het algemeen erg tevreden over de cultuurcoach-regeling. Het voorliggende onderzoek laat zien dat de inzet van de cultuurcoach van Theater Rotterdam onder meer bijdraagt aan een gevoel van trots bij leerlingen, het ervaren van een succesmoment, beter leren samenwerken, het ontdekken van nieuwe kwaliteiten en een beter begrip van theater. De intensiteit van de inzet is een cruciale succesfactor in deze regeling, zo onderkennen de betrokkenen. Tegelijkertijd is het belangrijk om te benadrukken dat de resultaten slechts een indicatie vormen. Het verband tussen de inzet van de cultuurcoach op de schoolprestaties of *21st century skills* als kritisch denken laten zich moeilijk onderzoeken en dit onderzoek pretendeert dan ook niet zulke effecten aan te tonen. Waar de cultuurcoach in ieder geval wel aan bijdraagt is een oriëntatie op theater, een kennismaking met soms onvermoede kwaliteiten en een succeservaring waar de leerlingen met trots op terug kijken.

Bijlage 1 – Factsheet overall

INZET VAN DE CULTUURCOACH

Wekelijks komen vele Rotterdamse kinderen in aanraking met een professionele theaterdocent/maker van Theater Rotterdam, genaamd de cultuurcoach. In de periode september-november 2019 zijn de effecten van de inzet van de cultuurcoach op de leerlingen onderzocht gedurende één project op drie scholen: Mavo Centraal, Wolfert College ISK en het Grafisch Lyceum. Op deze factsheet zijn de belangrijke uitkomsten samengevat.

46 leerlingen namen deel aan een project waarbij ze in 8 weken zelf een voorstelling ontwikkelden, op basis van een bezochte voorstelling van theatercollectief Wunderbaum.

Succeservaring

Het project was voor de leerlingen een succeservaring waar met trots op werd teruggekeken. Leerlingen kwamen in aanraking met kwaliteiten die ze nog niet van zichzelf kenden.

Samenwerken

Veel leerlingen voelden zich dankzij het project onderdeel van de groep en een groter verhaal, meer dan bij reguliere vakken. De samenwerking met leerlingen van andere scholen werd specifiek uitgelicht als iets bijzonders.

Samenwerking

De leerlingen konden in het project hun eigen verhalen vertellen in een dramatische vorm. Hun verhaal werd theater. De meeste leerlingen vonden dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project, van inbreng op dans, muziek en de scènes tot het toevoegen van persoonlijke ervaringen.

Oriëntatie op theater

De meeste leerlingen (35) waren al eens eerder in het theater geweest, maar door het project zijn ze wel degelijk meer te weten gekomen over theater. Zowel over technische aspecten van het theater als het geven van betekenis aan een voorstelling.

Quotes

"Ik wist niet dat ik me voor zoveel mensen durfde open te stellen en wist niet dat ik best goed was in acteren."

"Ik kon mijn eigen verhaal vertellen en daar een scène over maken"

"Ik heb door de voorstelling van de andere school geleerd dat mensen heel snel oordelen over anderen."

WAT VONDEN DE LEERLINGEN VAN HET PROJECT?

Drama Leuk Chill Druk Boos Leuk
Spanning Grappig Gezellig Blij
Angst Zenuwachtig Irritatie Vrolijk
Verrassend Vermoeidheid Leerzaam
Meer interesse in theater Verandering
Trots Saai Tijdrovend Schaamte
Samenwerking Tevreden Ervaring

34 van de **46** leerlingen hebben iets van zichzelf kunnen toevoegen aan dit project.

20 van de **46** leerlingen kunnen zich voorstellen dat ze ook in hun vrije tijd een theatervoorstelling zullen bezoeken.

7,9

Gemiddelde cijfer voor
het eindresultaat

8,2

Gemiddelde cijfer voor
het gehele project

Onderzoek door DSP-groep, 2019

Bijlage 2 – Factsheet Mavo Centraal

INZET VAN DE CULTUURCOACH

Wekelijks komen vele Rotterdamse kinderen in aanraking met een professionele theaterdocent/maker van Theater Rotterdam, genaamd de cultuurcoach. Ook Mavo Centraal maakt gebruik van een cultuurcoach van Theater Rotterdam. In de periode september-november 2019 zijn de effecten van de inzet van de cultuurcoach op de leerlingen onderzocht gedurende één project. Op deze factsheet zijn de belangrijke uitkomsten samengevat.

Van Mavo Centraal deden in totaal 7 leerlingen mee aan het project.

Trots

Het project riep uiteenlopende gevoelens op, variërend van leuk en vrolijk tot angst en irritatie. Sommigen ervoeren plankenkoorts of snapten in het begin niet zo goed waarom ze mee moesten doen. Uiteindelijk overheerste een positief gevoel bij alle leerlingen en waren ze allen trots op wat ze gedaan hadden voor het project.

Eigen inbreng

Alle leerlingen hadden het gevoel dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project: humor, ideeën, eigen kleding- of dansstijl of hun karakter uitvergroot in personages. 'We konden ons eigen verhaal maken. Niet gescript of al van tevoren bedacht. [de cultuurcoach] vond bijna alles goed, waardoor we de space hadden om zelf iets te doen. We konden onszelf zijn.' Daardoor hebben ze gezamenlijk iets gemaakt, waarvan ze vonden dat 'het echt van ons was'.

Beter begrip van theater

Hoewel de meeste leerlingen weleens in het theater waren geweest, gaven ze aan beter te begrijpen hoe ze betekenis konden geven aan een theatervoorstelling of wat er allemaal komt kijken bij het maken van een voorstelling.

Quotes

'Ik wist niet dat ik me voor zoveel mensen durfde open te stellen en wist niet dat ik best goed was in acteren.'

'Ik weet nu dat ik kan zeggen wat ik ergens van vind, ik weet dat ik niemand over me heen laat lopen.'

'Ik heb door de voorstelling van de andere school geleerd dat mensen heel snel oordelen over anderen.'

WAT VONDEN DE LEERLINGEN VAN HET PROJECT?

Drama Leuk Chill Druk Boos
Spanning Grappig Gezellig
Angst Zenuwachtig Irritatie Vrolijk
Verrassend Vermoeidheid

7 van de **7** leerlingen waren trots op wat ze voor dit project hebben gedaan.

7 van de **7** leerlingen hebben een stukje van zichzelf kunnen toevoegen in dit project.

4 van de **7** leerlingen hebben door het project kwaliteiten ontdekt waarvan ze niet wisten dat ze, ze hadden.

8,6

Gemiddelde cijfer voor het eindresultaat

8,3

Gemiddelde cijfer voor het gehele project

Onderzoek door DSP-groep, 2019

Bijlage 3 – Factsheet Wolfert College ISK

INZET VAN DE CULTUURCOACH

Wekelijks komen vele Rotterdamse kinderen in aanraking met een professionele theaterdocent/maker van Theater Rotterdam, genaamd de cultuurcoach. Ook het Wolfert College maakt gebruik van een cultuurcoach van Theater Rotterdam. In de periode september-november 2019 zijn de effecten van de inzet van de cultuurcoach op de leerlingen onderzocht gedurende één project. Op deze factsheet zijn de belangrijke uitkomsten samengevat.

Binnen het Wolfert College spitste het project zich specifiek toe op de Internationale Schakelklassen, bedoeld voor nieuwkomers die de Nederlandse taal nog niet voldoende beheersen. Twee klassen deden mee, bestaande uit 19 en 12 leerlingen.

Kritisch en trots

De leerlingen reflecteerden kritisch op hun eigen prestaties. 'Alles kon beter, omdat we geen echte professionele acteurs zijn. We zijn nog aan het leren, de beweging en de emotie moeten bij ons beter worden.' Maar uiteindelijk waren ze vooral trots op wat ze hadden neergezet, 'omdat het goed ging en de meningen die we ook van het publiek gehoord hebben waren positief en dat het erg leuk was'.

Samenwerking

Tijdens het project voelden vrijwel alle leerlingen zich onderdeel van de groep. Met name het bedenken van scènes versterkte het groepsgevoel. Ook vonden de meeste leerlingen dat ze beter hadden leren samenwerken dankzij dit project.

Eigen inbreng

Leerlingen bedachten zelf welke dans en muziek in de voorstelling werd gebruikt en schreven zelf de scènes. Ook konden leerlingen hun eigen ervaringen kwijt in het uiteindelijke verhalen.

Quotes

'Er waren veel foutjes in de voorstelling, maar het publiek vond het leuk om naar te kijken.'

'Aan het begin waren we niet echt samen als een groep, na veel oefenen veel meer.'

'Het ging over onze ervaring toen we in Nederland kwamen.'

'Ik kon mijn eigen verhaal vertellen en daar een scène over maken.'

WAT VONDEN DE LEERLINGEN VAN HET PROJECT?

Spannend Trots

Gezellig
Schaamte
Tevreden
Saai Blij
Angst

30 van de **32** leerlingen voelden zich tijdens het project, meer dan bij andere vakken, onderdeel van de groep.

25 van de **32** leerlingen hebben dankzij dit project beter leren samenwerken.

20 van de **32** leerlingen hebben een stukje van zichzelf kunnen toevoegen aan dit project.

7,8

Gemiddelde cijfer voor
het eindresultaat

8,3

Gemiddelde cijfer voor
het gehele project

Onderzoek door DSP-groep, 2019

Bijlage 4 – Factsheet Grafisch Lyceum

INZET VAN DE CULTUURCOACH

Wekelijks komen vele Rotterdamse kinderen in aanraking met een professionele theaterdocent/maker van Theater Rotterdam, genaamd de cultuurcoach. Ook het Grafisch Lyceum maakt gebruik van een cultuurcoach van Theater Rotterdam. In de periode september-november 2019 zijn de effecten van de inzet van de cultuurcoach op de leerlingen onderzocht gedurende één project. Op deze factsheet zijn de belangrijke uitkomsten samengevat.

Zeven leerlingen van het Grafisch Lyceum deden mee aan het project. De leerlingen ontwikkelden een geluid- en lichtontwerp voor de voorstellingen van twee andere scholen (Mavo Centraal en Wolfert College ISK).

Functie van techniek

Alle leerlingen begrepen na de voorstelling beter wat licht kan toevoegen aan een voorstelling en welke functie techniek heeft in het theater. Ze leerden werken in een echte theaterzaal met lichtbruggen.

Samenwerking

De samenwerking met andere scholen en leerlingen werd echt gezien als een verrijking. De meeste leerlingen voelden zich onderdeel van een team. Ook vond iedereen dat ze iets van zichzelf konden toevoegen aan het project, er was ruimte voor eigen input, zonder het groepsresultaat uit het oog te verliezen.

Trots

De gevoelens van de leerlingen varieerden van tijdrovend tot trots. Uiteindelijk waren vrijwel alle leerlingen trots op hun rol tijdens het project. Ze waren positief over de eigen goede voorbereiding en de inzet van alle betrokkenen.

Quotes

'De spelers en het licht samen waren super. Ze stonden goed in de spots en wisten wat ze deden.'

'Het moment dat de kinderen de generale repetitie in het licht gingen doen, dat voelde voor mij heel echt.'

'Er waren meer mogelijkheden, maar te weinig tijd. Maar wat we hebben neergezet ben ik trots op.'

'Op het einde viel alles toch goed samen en ik vind dat we daar trots op mogen zijn.'

WAT VONDEN DE LEERLINGEN VAN HET PROJECT?

Gezellig Samenwerking

Leerzaam Ervaring Interessant

Leuk Meer interesse in theater

Verandering Tijdrovend

7 van de **7** leerlingen hadden een beter begrip van de toevoegde waarde van licht bij een theatervoorstelling

7 van de **7** leerlingen hebben iets van zichzelf kunnen toevoegen aan dit project, zonder het groepsresultaat uit het oog te verliezen.

6 van de **7** leerlingen waren trots op wat ze gedaan hebben voor het project.

7,7

Gemiddelde cijfer voor het eindresultaat

7,8

Gemiddelde cijfer voor het gehele project

Onderzoek door DSP-groep, 2019

Bijlage 5 – Onderzoeksmethodiek

Effecten van de cultuurcoach

Onderzoeksmethode

Deze onderzoeksmethode heeft als doel om de effecten van de activiteiten van de cultuurcoach op de leerlingen inzichtelijk te maken. Plan voor de uitvoering aan het einde van je project 30-40 minuten in voor de evaluatie met je groep. Evalueren kan met de hele groep in een (klas)lokaal.

Let op: ook gedurende het project zullen leerlingen natuurlijk al vertellen hoe ze iets ervaren hebben. Schrijf dit soort spontane opmerkingen die gedurende het project voorbij komen op. Deze kunnen een belangrijke toevoeging zijn op de uitkomsten van de evaluatie.

Zorg er als docent voor dat evalueren in de juiste sfeer gebeurt. Creëer de juiste setting door een goede introductie te doen. Geef aan dat er veel waarde gehecht wordt aan de ervaringen van de leerlingen. Dat het alleen zin heeft als zij oprecht antwoorden en dat alles anoniem blijft. Vraag medewerking en betrokkenheid hiervoor.

Benodigdheden:

- Een schoolbord of flipover met schrijfgerei.
- Deze handleiding.
- De evaluatieformulieren met schrijfgerei voor de leerlingen.

De evaluatie is opgedeeld in drie onderdelen.

1. Open vragen (5-10 minuten)

De docent verdeelt het bord (of flipover) in twee vakken. De evaluatie begint met het stellen van een open vraag aan de gehele klas: 'Welk *gevoel* komt er bij je op als je terugdenkt aan het project?'

De leerlingen worden uitgenodigd om alles te roepen wat er in hun opkomt en de docent schrijft de antwoorden aan de linkerkant op het bord.

De docent vraagt vervolgens door. Waarom komen juist deze gevoelens op? Dit schrijft de docent in steekwoorden op aan de rechterkant van het bord.

Na afloop maakt de docent een foto van de opbrengst op het bord en schrijft een korte samenvatting van de sessie.

2. Stellingen (20-25 minuten)

De docent verdeelt het lokaal in twee gedeelten door een denkbeeldige lijn door de klas te trekken. Vervolgens leest de docent hardop de eerste stelling voor. De bedoeling is dat de leerlingen die het eens zijn met de stelling aan de ene kant van de lijn gaan staan (de 'ja' kant) en de leerlingen die het oneens zijn met de stelling aan de andere kant van de lijn (de 'nee' kant) gaan staan.

De docent gaat bij elke stelling in gesprek met de leerlingen door te vragen waarom ze aan de ene of andere kant zijn gaan staan. Bij voorkeur worden hier open vragen gesteld (begin de vraag met: 'welke', 'waarom', 'wanneer', 'wat' en/of 'hoe'. Mogelijke vragen staan in het schema onder de stelling).

De docent houdt per stelling bij hoeveel leerlingen het eens zijn en hoeveel leerlingen het oneens zijn. Ook maakt de docent na afloop een korte samenvatting van de argumenten van beide kanten. Hier kan eventueel het bord tijdens de sessie voor worden gebruikt.

Stellingen

Mavo Centraal	Wolfert College ISK	Grafisch Lyceum
Ik heb een stukje van mijzelf kunnen toevoegen aan dit project. <i>Wat heb jij van jezelf kunnen toevoegen?</i>	Tijdens het project voelde ik mij, meer dan bij andere vakken, een onderdeel van de groep. <i>Wanneer/ waarom voelde jij je wel/geen onderdeel van de groep?</i>	Ik snap beter wat licht kan toevoegen aan een voorstelling. <i>Hoe ben jij dat te weten gekomen?</i> <i>Wat kan licht volgens jou toevoegen?</i>
Ik ben trots op wat ik heb gedaan voor het project. <i>Waar ben jij trots op?</i> <i>Wat maakt dat jij wel/ niet trots bent op jezelf?</i>	Door dit project snap ik beter hoe je gevoelens of emoties kunt uitdrukken op verschillende manieren. <i>Hoe kan het dat jij je emoties beter kan uitdrukken?</i>	Door dit project snap ik welke functie techniek heeft in het theater. <i>Hoe ben jij dat te weten gekomen?</i>
Door het project heb ik kwaliteiten van mezelf ontdekt waarvan ik niet wist dat ik die had. <i>Welke kwaliteiten heb je ontdekt bij jezelf?</i>	Ik ben mij nu bewuster van mijn lichaamstaal en stemgebruik. <i>Wat maakt dat je je nu bewuster bent van je lichaam en stem?</i>	Ik heb me in dit project onderdeel gevoeld van een team. <i>Waarom voelde jij je wel/ geen onderdeel?</i>
Ik kan dankzij dit project beter vertellen wat ik ergens van vind en waarom. <i>Wat maakt dat jij dit (niet) nu makkelijker vindt?</i>	Dit project heeft ons als klas/groep beter leren samenwerken. <i>Hoe komt het dat jullie beter hebben leren samenwerken?</i>	Ik heb een stukje van mijzelf kunnen toevoegen aan dit project, zonder het groepsresultaat uit het oog te verliezen. <i>Wat heb jij van jezelf kunnen toevoegen?</i>
Door dit project ben ik meer te weten gekomen over theater. <i>Wat ben jij zoal te weten gekomen?</i> <i>Wat snap je beter van de theater?</i>	Ik heb een stukje van mijzelf kunnen toevoegen aan dit project. <i>Wat heb jij van jezelf kunnen toevoegen?</i>	Ik ben trots op wat ik heb gedaan voor het project. <i>Waar ben jij trots op?</i> <i>Wat maakt dat jij wel/ niet trots bent op jezelf?</i>

3. Schriftelijk (5 minuten)

De leerlingen krijgen onderstaand evaluatieformulier uitgereikt om in te vullen.

Evaluatieformulier

Tijdens de projecten met de cultuurcoach kwam ik voor het eerst van mijn leven in een theater (Omcirkel het antwoord waar jij het mee eens bent).			Ja	Nee
Ik kan me voorstellen dat ik ook in mijn vrije tijd naar een theatervoorstelling ga (Omcirkel het antwoord waar jij het mee eens bent).			Ja	Nee
Ik geef het eindresultaat (de door ons gemaakte voorstelling) het volgende cijfer:	Waarom geef je het eindresultaat dit cijfer?	Wat zou er nog beter kunnen?		
Ik geef het gehele project het volgende cijfer:	Waarom geef je het project dit cijfer?	Wat zou er nog beter kunnen?		
Welk moment tijdens het hele project is je het meest bijgebleven?		Waarom is dit moment je het meest bijgebleven?		

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.